

Asia: VN/11505/2021

Ehdotus liikenne- ja viestintäministeriön asetukseksi matkalippujen tarkastajilta ja tarkastuksessa apuna olevilta järjestyksenvalvojilta vaadittavasta koulutuksesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Paikallisliikenneliitto kiittää ehdotuksesta asetukseksi ja pitää sitä hyvänä ja perusteltuna. Meillä ei ole siihen muutosehdotuksia.

Taustaa ja Paikallisliikenneliiton jäsenten tarve asetusmuutokselle

Lain joukkoliikenteen tarkastusmaksusta (11.5.1979/469) mukaan tarkastajaksi hyväksytään tarkastusmaksun perimisoikeuden saaneen julkisyhteisön virkasuhteessa oleva, 18-vuotias, rehelliseksi ja luotettavaksi tunnettu henkilö. Laissa säädetään myös, että tarkastajan on tullut hyväksytysti suorittaa koulutus, minkä sisällöstä on säädetty tarkasti voimassa olevassa Liikenne- ja viestintäministeriön asetuksessa matkalippujen tarkastajilta ja tarkastuksessa apuna olevilta järjestyksenvalvojilta vaadittavasta koulutuksesta (867/2006).

Olemme pyytäneet, että koulutusvaatimusten joustavoittamista tarkasteltaisiin. Koulutus on ollut kallis ja raskas järjestää pienempien joukkoliikennealueiden tarpeisiin. Palvelun volyyymi ja koulutettavien määrät ovat HSL:ää pienemmillä toimivaltaisilla viranomaisilla ja kaupunkiseuduilla huomattavasti pienemmät, kyse on yksittäisistä koulutettavista kerrallaan. Toimialalle koulutetaan yleisesti aikuisopiskelijoita ja alan vaihtuvuus voi olla suuri.

Koulutusvaatimusten joustavoittaminen ei estä HSL:ää pitämästä omaa koulutustaan sisällön, määrän ja hyvien koulutuskäytäntöjen osalta nykyisellään.

Matkalippujen tarkastukseen liittyy julkinen intressi kerätä matkalipputulot yhdenvertaisesti kaikilta. Tarkastamiselle on tarve muillakin paikkakunnilla kuin HSL -alueella. Lisääntyvä avorahastus ja helpottuva lipun hankkiminen ja käyttäminen vähentävät kuljettajien roolia seurannassa. On tarpeen satunnaistarkastuksilla huolehtia maksaneisuudesta. Tarkastustoiminta on myös osa yleisen järjestyksen ja turvallisuuden takaamista joukkoliikenteessä.

Lähtökohtana lipuntarkastajan työssä suoriutumiseksi on tunnistaa, mitä osaamista lipuntarkastajan tehtävässä vaaditaan ja mitä oikeuksia ja velvollisuuksia tarkastajilla on. Asetusluonnos sisältää työssä tarpeellisia tietoja ja taitoja, ja asetusluonnos on toivotulla tavalla joustavampi, kun on luovuttu tuntimääristä ja koulutuksen muodosta säätämisestä.

Asetusluonnos mahdollistaa nyt esimerkiksi verkko-opetuksen ja mahdollistaa luento-opetuksen ja työharjoittelun suhteellisten osuuksien muutoksen. Lisäksi asetus mahdollistaa aiemman 10 vuoden aikana suoritettujen koulutusten asiakokonaisuuksien hyväksi lukemisen. Soveltuvaa koulutusta esimerkiksi pysäköinnintarkastajalta löytynee ainakin vastuiden tuntemuksen, ongelmatilanteiden ja asiakaspalvelun osalta. Tehdyn asetusmuutoksen ansiosta koulutus voidaan järjestää myös joukkoliikenneviranomaisten yhteistyönä, jolloin järjestäminen olisi kustannustehokkaampaa.

Tarkastajien toimenkuva toteutuu pienemmillä paikkakunnilla todennäköisesti monipuolisempana kuin pelkkänä lipuntarkastuksena. Tehtäviin voisi sisältyä esimerkiksi pysäköinninvalvontaa ja joukkoliikenteen lipuntarkastusta. Tehtäväkuvaan voisi sopia myös joukkoliikenteen sopimuksen mukaisen laadun toteutumisen seuranta.

Kunnallisen pysäköinnintarkastajan kelpoisuusvaatimuksena on Lain pysäköinninvalvonnasta (727/2011) mukaan tehtävien hoitamiseen tarpeellinen liikennettä ja joutokäyntiä koskevien sääntöjen tuntemus. Merkittävä osa pysäköinnintarkastamisen opettelusta tapahtuu työtä harjoittelemalla ja tekemällä, esimerkiksi parityöskentelynä toisen ammatissa olevan kanssa.

Lipuntarkastuksen vertautuvaa on, että tarkastajalle on tärkeää tuntea tarkastusalueen joukkoliikenteen ominaispiirteet ja matkaliput käyttöehtoineen, mikä onkin keskeistä osaa asetusluonnoksen luetteloimista asiakokonaisuuksista.

Samankaltaista lipuntarkastukseen on, että pysäköinnintarkastajat voivat työssään joutua kohtaamaan vaikeita tilanteita, henkistä ja fyysistä uhkaa. Myös kunnallisen pysäköinnintarkastajan on lipuntarkastajan tapaan oltava virkasuhteessa julkisyhteisöön.

Kielilaki säätelee palveluiden saamisen kielistä yksikielisissä ja kaksikielisissä kunnissa. Asetusehdotuksen esitys yleisimmistä tarkastustilanteiden ilmaisujen osaamisesta ruotsiksi, suomeksi

ja englanniksi ei muuta kielilain vaatimuksia, vaan on lainsäätäjän asiakaspalvelun kyvykkyyteen kohdentama tavoite tässä erityistehtävässä.

Lipuntarkastajan oikeuksiin kuuluu lipun tarkastamisen lisäksi ottaa kiinni ilman matkalippua oleva matkustaja, joka ei luotettavasti selvitä henkilöllisyyttään. Tarkastaja voi myös poistaa tällaisen matkustajan kulkuneuvosta, jollei poistaminen matkustajan ikä ja muut seikat huomioon ottaen ole kohtuutonta tai aiheuta vaaraa matkustajan terveydelle. Myös bussinkuljettajan tehtäviin sisältyy oikeus poistaa kulkuneuvosta häiriötä aiheuttava matkustaja, joka kuljettajan kiellosta huolimatta on jatkanut häiriön aiheuttamista. Lipuntarkastajien ja myös bussinkuljettajien, on mahdollisuus saada tilanteisiin virka-apua poliisilta. Tämä yhteistyömahdollisuuksien tuntemus sisältyy asetusluonnoksen koulutusvaatimukseen.

Soininen Minna
Paikallisliikenneliitto ry